

**W KRĘGU KALLIOPE I KLIO –
GÓRNICTWO W SZTUCE**

**IN CIRCLE OF CALLIOPE AND CLIO –
MINING IN ART**

Starogreckie muzy: Kalliope, opiekunka poezji epickiej i filozofii, a symbolicznie – sztuki oraz Klío – opiekunka historii są chyba odpowiednimi patronkami drugiej, proponowanej, stałej rubryki.

Ilustrację pracy górników znajdujemy w rozmaitych dziełach sztuki już od Starożytności. Niekiedy była ona tematem przewodnim, częściej pojawiała się jako tło, czy drobne motywy. Widzimy ją w dziełach pisanych, na obrazach, amforach...

Na początek wybraliśmy ciekawe opisy rud mową wiązaną przedstawione przez Polaka, długoletniego praktyka górnictwa i hutnictwa żelaza.

* * *

**WYBRANE STROFY O RUD ŻELAZNYCH DOBYWANIU
ZACZERPIĘTE Z DZIEŁA WALENTEGO ROŹDZIENSKIEGO
„OFFICINA FERRARIA ABO HUTÁ I WÁRSTAT Z KUŹNÍAMI
SZLACHETNEGO DŹIEŁA ŻELAZNEGO”, DRUKIEM OBJAWIONEGO
W ROKU PAŃSKIM 1612**

(...)

*Najprzedniejsze w Syryjej są libańskie rudy,
Które tam jeszcze kopać przed potopem wszędy
Zaczęto u Gilead i u Hermońskich skal
Tam, gdzie on pierwszy kuźnik Tubalkain kował.*

*Jest zasię taka ruda, w której też miedź bywa,
Ale zawsze żelazo niepowarne dawa.
Wszakoż onę surowość w niej błotnica psuje,
Kiedy jej do niej przyda, a z nią ją szmelcuje.
(...)*

*Jest ruda, którą łamią właśnie by kamienie,
Której w hrabstwie pileckiem mrzygłodzkie imienie
Dostatek ma, którą tam niwecką nazwano
Po wsi, podle której ją naprzód znaleziono.
(...)*

*Rozmaitego też kształtu tam rudę najdują,
Której wielką obfitość zawsze wykopują
Z ziemi, lecz w każdej górze jest jej własność insza:
Jest twarda, żelaziwa, jest też i wolniejsza.
(...)*

*W ogrodzieńskim, w olsztyńskim, w krzepickim – wszędy
Są też tam, jak w niweckim, kamieniste rudy,*

*Ale tej własności, ani takiej cnoty
Jak niwecka i nie tak spieszne do roboty.
(...)*

*Jest jeszcze ruda inakszej własności
Niż ta pierwsza: na błociekach znajdują jej dości;
Leży w wodzie, pod razem, zowią ją błotnicą
A mógł by ją – przez jej cnotę – nazwać złotnicą.*

Cicero de natura Deorum.

*Nos ex terra cauernis ferrum elicimus rem ad colendos
agros necessariam.*

Górnik wydobywający rudę wg dzieła Walerego Roździeńskiego (ilustracja – dzięki uprzejmości Andrzeja Wójcika, prof. PAN)

A miner during extraction of the ore after the work of Walery Roździeński (illustration - courtesy of Andrzej Wójcik, prof. of Polish Academy of Sciences)

Ancient Greek Muses: Calliope (protector of epic poetry and philosophy, and symbolically art) and Clio (protector of history) are patrons of the second proposed regular column.

Illustrations of miners' work are found in various works of art starting from antiquity. They were occasionally the main theme, more often, however, they appeared in the background or as small motifs. They can be found in written works, on paintings or on amphorae...

* * *

To begin with we present fragments of a Baroque poem, originating in 1612, by Walenty Roździeński, the owner of a forge, manager of mines and ironworks. The versified work shows the specifics of mining and metallurgical work in Silesia at the time. It is the first metallurgical textbook in Polish and one of the first in Europe. This book, translated by Stefan Pluszczewski, is available in English under the title "Officina ferraria: a Polish poem of 1612 describing the noble craft of ironwork" (Cambridge, 1976, ISBN 0-262-18079-0).